

Ár 2015, föstudaginn 5. júní, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 12/2015:**

**A og
B
gegn
F**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru A og B, hér eftir nefnd sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 13. febrúar 2015, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar, dagsettum 16. febrúar 2015, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 16. mars 2015. Var bréfið sent sóknaraðila samdægurs með tölvupósti nefndarinnar, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dagsettu 30. mars 2015.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 5. og 12. júní 2015.

II.

Málsatvik.

Þann 25. september 2008 gaf C út skuldabréf X til FF, forvera varnaraðila að fjárhæð 1.470.000 kr. Um var að ræða skuldabréf með sjálfskuldaábyrgð. Tilgangur lánveitingarinnar var að greiða upp eldra lán hjá bankanum, yfirdrátt og vanskil á kreditkorti skuldara. Sóknaraðilar tókust á hendur sjálfskuldaábyrgð vegna lánsins. Skuldabréfið var gefið út í gildistíð samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá árinu 2001. Sóknaraðilar rituðu undir skuldabréfið og staðfestu að hafa kynnt sér upplýsingabækling varnaraðila um sjálfskuldarábyrgðir.

Fyrir liggur greiðslumat sem virðist gert vegna lántökunnar. Er það undirritað af C og er undirritunin dagsett 27. ágúst 2008. Á greiðslumatinu kemur fram að tekjur lántakans nemi kr. 211.263. Áætlaður framfærslukostnaður er tilgreindur sem kr. 94.700, áætlaður rekstrarkostnaður bifreiða kr. 32.187 en áætlaður rekstrarkostnaður fasteigna kr. 0. Öryggismörk eru tilgreind í formi því sem notað er við greiðslumatið, en þeim hefur verið stillt upp í 0 kr. Áætluð greiðslubyrði lána sem ekki verða greidd upp er tilgreind kr. 47.877 en áætluð greiðslubyrði væntanlegs láns kr. 33.831. Niðurstaðan

af samlagningu allra þessara liða er sú að „Til ráðstöfunar eftir framfærslu og greiðslu lána á mánuði“ eru kr. 2.668.

Vanskil urðu af hálfu skuldara á afborgunum skuldabréfsins og óskaði sóknaraðili fjárnáms hjá varnaraðilum vegna gjaldfallins höfuðstóls skuldabréfsins og kostnaðar með aðfararbeiðni, dags. 18. nóvember 2014.

Sóknaraðilar óskuðu eftir því við varnaraðila þann 29. janúar 2015 að bankinn felldi niður ábyrgðina á hendur þeim þar sem sjálfskuldarábyrgðin uppfyllti ekki þau lög og reglur sem í gildi voru við undirritun sjálfskuldarábyrgðarinnar. Varnaraðili hafnaði beiðninni og í kjölfarið beindu sóknaraðilar málinu til úrskurðarnefndarinnar.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar krefjast þess að varnaraðili felli niður sjálfskuldarábyrgð þeirra á skuldarbréfi útgefnu af C, þann 25. september 2008, þar sem hún sé ógild. Jafnframt krefjast sóknaraðilar þess að varnaraðila verði gert að greiða allan málskostnað sóknaraðila.

Kvörtun sóknaraðila beinist að því varnaraðili hafi gengið hart fram í því að innheimta gjaldfallna skuld á grundvelli skuldabréfs X á hendur ábyrgðarmönnum skv. skuldabréfi, þrátt fyrir að síðar hafi komið í ljós að sjálfskuldarábyrgðin væri ógild. Sóknaraðilar telja að allt bendi til þess að með nýrri lánveitingu til skuldara hafi bankinn m.a. verið að afla sér betri trygginga fyrir skuldbindingum skuldara. Umrædd lánveiting hafi verið gerð í miðri hringiðu bankahrunsins og allt bendi til þess að ákveðinnar taugaveiklunar hafi gætt hjá lánveitenda, enda hafi verið gerð krafa um tvo ábyrgðarmenn sem fari í bága við markmið 1. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 2001.

Sóknaraðilar benda á að fyrir liggi að þeir hafi aldrei verið kallaðir til undirritunar í útibúi lánveitanda og hafi aldrei fengið að sjá greiðslumat það sem framkvæmt hafi verið hjá skuldara. Mikill þrýstingur hafi verið lagður á sóknaraðila að undirrita skuldabréfið sem ábyrgðarmenn og að þau hafi aldrei fengið að sjá upplýsingabækling bankans um sjálfskuldaábyrgðir. Það liggi fyrir að sóknaraðilar undirrituðu skuldabréfið sem sjálfskuldarábyrgðarmenn en merktu ekki við neina kassa hjá undirskriftum ábyrgðarmanna. Fyrir liggi að gerð hafi verið skilmálabreyting á skuldabréfinu og undirrituðu sóknaraðilar þá skilmálabreytingu með fyrirvara. Skora sóknaraðilar á varnaraðila að leggja fram öll gögn er varða skilmálabreytinguna.

Í fyrsta lagi benda sóknaraðilar á að greiðslumat þar sem framkvæmt var hjá skuldara í ágúst 2008 hafi verið gallað. Greiðslumatið beri það með sér að framkvæmd þess hafi verið ófullnægjandi og gert það að verkum að greiðslumatið hafi ekki gefið fullnægjandi mynd af greiðslugetu skuldara. Það liggi fyrir að skuldari hafi verið lágláunamanneskja með tvö börn á framfæri. Í greiðslumatið vanti allar upplýsingar um húsnæðiskostnað þrátt fyrir að það sé stór hluti af útgjöldum heimilis, hvort sem aðilar greiði af lánum eða greiði húsaleigu. Sóknaraðilar telja að það að svo stóran hluta af útgjöldum heimilisins hafi vantað í greiðslumatið geri það að verkum að það sé ógilt. Jafnframt geri það að verkum að skuldari hefði aldrei staðist greiðslumat ef allar upplýsingar hefðu legið fyrir. Því til stuðnings benda sóknaraðilar á að í 3. gr. samkomulagsins sé fjallað um mat á greiðslugetu skuldara. Í 2. mgr. ákvæðisins sé sérstaklega tekið fram að taka skuli tillit til neyslu og annarra fastra útgjalda áður en ráðstöfunarfé til greiðslu skuldbindinga sé reiknuð út. Þess hafi ekki verið gætt við framkvæmd umrædds greiðslumats, sbr. framangreint og uppfylli því greiðslumat skuldara ekki ákvæði samkomulagsins.

Í öðru lagi benda sóknaraðilar á að það liggi fyrir að skuldari hafi ekki staðist greiðslumat skv. uppgefnum upplýsingum á greiðslumati þar sem afborgun af lánum hafi verið rétt tæplega 40% af ráðstöfunartekjum skuldara. En í greiðslumati sé sérstaklega tekið fram að til að standast greiðslumat megi greiðslubyrði af húsnæðislánum ekki vera yfir 35% af ráðstöfunartekjum. Ekki hafi verið um húsnæðislán að ræða en hlutfall annarra lána skuldara hafi náð vel yfir viðmiðunarmarkið. Sóknaraðilar telja að þetta þýði að skuldari hafi í raun ekki staðist greiðslumatið. Þrátt fyrir það hafi bankinn talið að skuldari væri borgunarmaður fyrir umræddri lánveitingu. Sóknaraðilar telja að þessi framkvæmd fari í bága við 1. gr. samkomulagsins þar sem sérstaklega sé tekið fram að aðilar samkomulagsins eigi við lánveitingar að miða við greiðslugetu greiðanda og eigin tryggingar hans, en ekki horfa eingöngu á greiðslugetu ábyrgðarmanna.

Sóknaraðilar benda í þriðja lagi á að þrátt fyrir að umræddar málsástæður hafi komið fram í fyrri samskiptum kæranda við lánveitanda þá hafi bankinn aldrei svarað þessum málsástæðum. Varnaraðili hafi eingöngu vísað til þess að greiðslumat hafi verið framkvæmt og skuldari staðist greiðslumatið. Varnaraðili hafi aldrei rökstutt þessa fullyrðingu sína eða svarað því af hverju húsnæðiskostnað hafi vantað á greiðslumatið. Sóknaraðilar hafi óskað sérstaklega eftir því að bankinn upplýsi á hvaða gögnum umrætt greiðslumat hafi verið reist, sbr. og dóm Hæstaréttar nr. 127/2013, Sparisjóður Reykjavíkur og nágrennis hf. gegn Guðrúnu Margréti Jóhannesdóttur. Varnaraðili hafi hvorki getað upplýst um það né rennt stoðum undir réttmæti greiðslumatsins, þrátt fyrir ítrekaða beiðni þar um. Í forsendum dóms Hæstaréttar segir: „*Sóknaraðili hefur enga grein gert fyrir því á hvaða gögnum greiðslumatið var reist. Hann hefur heldur engum stoðum rennt undir réttmæti þess. Þótt ekki verði gerðar kröfur til þess að fjármálafyrirtæki varðveiti til lengri tíma gögn, sem liggja slíkum greiðslumötum til grundvallar, verður að ætlast til að það geti upplýst um á hvaða gögnum hafi helst verið byggt.*“ Sóknaraðilar telja að með þessu sé Hæstiréttur í raun að segja að lánveitandi verði að bera hallann af því að hann geti ekki rennt stoðum undir réttmæti greiðslumats. Svo sé í þessu máli. Varnaraðili hafi ekki rennt stoðum undir að greiðslumat skuldara hafi verið rétt framkvæmt og að það hafi byggt á fullnægjandi upplýsingum, heldur aðeins vísað til þess að það hafi verið framkvæmt. Samkvæmt umræddum dómi sé það ekki fullnægjandi.

Sóknaraðilar telja að lánveitingin hafi verið gerð í miklum flýti enda hafi ríkt undarlegt ástand á fjármálamarkaði þegar skuldabréfið hafi verið gefið út. Sóknaraðilar benda á að þau hafi aldrei fengið að sjá greiðslumatið og niðurstöður greiðslumatsins hafi ekki komið fram í lánsúmsókn, eins og eyðublaðið beri með sér að eigi að gera. Þau hafi ekki fengið að sjá upplýsingabækling bankans um sjálfskuldaábyrgð og þau hafi ekki verið látin koma í útibúið til þess að hitta þjónustufulltrúa eða til þess að undirrita skjölin. Sóknaraðilar telja sig hafa mátt vera í góðri trú um að bankinn hefði fullnægt öllum skilyrðum við framkvæmd greiðslumatsins og haft hagsmuni ábyrgðarmanna að leiðarljósi, ekki síður en hagsmuni skuldara. Enda hafi ábyrgðarmenn átt mikil viðskipti við bankann. Sóknaraðilar telja að bankinn hafi ekki getað sannað að ábyrgðarmönnum hafi verið kynnt umrætt greiðslumat. Óumdeilt sé að sóknaraðilar hafi undirritað skuldabréf og lánsúmsókn sem ábyrgðarmenn með in solidum ábyrgð, en sóknaraðilar merktu ekki við í viðeigandi reiti á lánsúmsókn, eins og eyðublaðið geri ráð fyrir að sér gert. Það hafi verið gert síðar af lánveitenda.

Sóknaraðilar vísa sem fyrr segir til dóms Hæstaréttar nr. 127/2013 og telja hann hafa fordæmisgildi í máli þeirra. Samkvæmt umræddum dómi sé það bankans að sanna það að ábyrgðarmanni hafi verið kynnt greiðslumatið. Bankinn hafi ekki sýnt fram á það. Í forsendum dómsins segi: „*Ósannað er að varnaraðila hafi verið kynnt niðurstaða*

greiðslumatsins. Varnaraðili mátti treysta því að greiðslumat það, sem sóknaraðila var skylt að framkvæma, væri trúverðugt og til þess að vandað og hagsmunir viðskiptavina almennt og lántaka, og þess sem veitti veð til tryggingar skuldinni, sérstaklega hafðir að leiðarljósi, sbr. til hliðsjónar 4. mgr. 6. gr. laga nr. 33/2003 um veðbréfiðskipti.“ Sóknaraðilar benda á að varnaraðili hafi ekki litið til þessa fordæmis frá Hæstarétti þrátt fyrir að kærendur hafi borið það fyrir sig og viðskiptavinir bankans megi vænta þess fjármálafyrirtæki fari eftir skýrum fordæmum Hæstaréttar. Varnaraðili hafi hvorki hafnað því að dómurinn hafi fordæmisgildi í máli þessu né rökstutt annað.

Sóknaraðilar telja það ámælisvert að þurfa að bera mál þetta undir Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Í samskiptum sínum við varnaraðila hafi sóknaraðilar borið þessar málsástæður fyrir sig en bankinn hafi ekki svarað þeim með fullnægjandi hætti eða í raun alls ekki. Svör bankans hafi verið mjög snubbótt og rökstuðningur enginn. Í stað þess að taka beiðni sóknaraðila til meðferðar á fullnægjandi hátt hafi varnaraðili neytt sóknaraðila til að leita réttar síns. Bankinn hafi sýnt af sér ámælisverða háttsemi og ekki sýnt af sér góða viðskiptahætti, eins og lagaskylda kveði á um. Litlar líkur séu á því að mál sóknaraðila sé einsdæmi og líkur séu á því að bankinn sé að innheimta skuldir á hendur ábyrgðarmönnum þrátt fyrir að þær séu ógildar.

Í andsvörum sínum við greinargerð varnaraðila ítreka sóknaraðilar að varnaraðili hafi enn ekki svarað hvernig standi á því að enginn húsnæðiskostnaður hafi verið tilgreindur, hvorki í forsendum né niðurstöðum greiðslumats. Það sé annmarki á greiðslumatinu sem valdi því að víkja beri því til hliðar og valdi ógildingu sjálfskuldarábyrgðarinnar. Það merki að brostnar forsendur séu fyrir gerðu greiðslumati hjá skuldara og beri að víkja því til hliðar og aflétta sjálfskuldarábyrgðinni, sbr. 36. gr. samningslaga nr. 7/1936.

Sóknaraðilar benda jafnframt á að þeir hafi aldrei verið upplýstir um að umrætt veðskuldabréf hafi verið gefið út til uppgreiðslu annarra neyslulána hjá bankanum sem voru án ábyrgðar en þær upplýsingar hefðu skipt sköpum við ákvörðun þeirra um að gangast í ábyrgð. Þrátt fyrir skyldu þess efnis, merktu ábyrgðarmenn ekki við reit sem ber að merkja við þegar ráðgert sé að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán skuldara hjá bankanum og að ábyrgðarmönnum hafi verið kynntar þær ráðagerðir. Sé það brot á 3. gr. samkomulagsins og beri bankinn hallann af því. Séu það brostnar forsendur fyrir ábyrgðarmenn, sbr. Hrd. 575/2012. Ekki hafi verið um að ræða lán til hagsbóta fyrir ábyrgðarmenn heldur aðeins skuldara. Sóknaraðilar vísa til þess að um málsástæðu þessa hafi verið fjallað í ofangreindum dómi. Þar hafi verið sérstaklega tekið fram að ekki væri um brostnar forsendur að ræða þrátt fyrir að lánið væri tekið til endurgreiðslu annarra lána hjá bankanum þar sem endurgreiðslan hafi verið til hagsbóta ábyrgðarmanni. Jafnframt hafi verið tiltekið í forsendum dómsins að ábyrgðarmaður hafi haft vitneskju um fjárhag eiginkonu skuldara þar sem að hún hafi verið dóttir ábyrgðarmanns. Slík tengsl séu ekki fyrir hendi hjá sóknaraðilum gagnvart skuldara. Þessi málsástæða ein valdi afléttingu sjálfskuldarábyrgðarinnar.

Sóknaraðilar telja sig ekki hafa fyrirgert rétti sínum til að vísa til laga eins varnaraðili beri fyrir sig. Ekki sé um málsmeðferð eftir lögum um meðferð einkamála sbr. lög nr. 91/1991 að ræða og séu sóknaraðilar ekki bundnir af sömu málsmeðferðarreglum um kæru þessa. Enginn ágreiningur sé um að greiðslumat hafi verið framkvæmt og sóknaraðilar hafi skrifað undir sem sjálfskuldarábyrgðarmenn. Ágreiningurinn snúi að því að bankinn hafi byggt gildi ábyrgðarinnar á greiðslumati háð annmörkum sem aldrei hefði getað verið grundvöllur sjálfskuldarábyrgðarinnar og séu brostnar forsendur fyrir ábyrgðinni.

Sóknaraðilar hafna því að þeir hafi sýnt af sér tómlæti. Sóknaraðilar hafi verið viðskiptavinir bankans frá 1976 og sé annar sóknaraðila með mikil viðskipti hjá honum

og hafi starfað fyrir bankann í gegnum tíðina. Hafi sóknaraðilar treyst bankanum og treyst því að bankinn fylgdi góðum viðskiptaháttum við gerð greiðslumatsins. Sóknaraðilar telja sig því enga ástæðu hafa haft til að vefengja vinnubrögð bankans en annað hafi komið í ljós.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili bendir í fyrstu á að greiðslumat hafi verið framkvæmt þann 20. ágúst 2008 í samræmi við 3. gr. samkomulagsins sem hafi sýnt fram á jákvæða greiðslugetu lántaka. Niðurstöður greiðslumatsins hafi byggt á gögnum sem lántaki lagði fram að beiðni varnaraðila. Þannig komi fram í forsendum greiðslumat á hvaða gögnum greiðslumatið byggði og verði ekki frá því vikið að niðurstaða matsins hafi verið jákvæð.

Varnaraðili vísar til þess að með undirritun á skuldabréfið og á lánsúmsókn hafi sóknaraðilar staðfest sérstaklega að þau hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings varnaraðila um sjálfskuldarábyrgðir. Í bæklingnum sé vísað til samkomulagsins og greint frá helstu atriðum þess, sérstaklega sé tekið fram að ef lánsfjárhæð sé umfram 1.000.000 kr. skuli fjármálafyrirtæki ávallt framkvæma greiðslumat. Sömuleiðis séu ábyrgðarmenn þar hvattir sérstaklega til þess að kynna sér greiðslugetu lántaka. Sóknaraðilar hafi staðfest að hafa kynnt sér efni bæklingsins og því verði að leggja til grundvallar að þeim hafi verið kunnugt um að greiðslumat hafi verið framkvæmt og það hafi því verið á ábyrgð þeirra að óska eftir að fá að sjá það áður en þau gengust í ábyrgð. Varnaraðili telur að með vísan til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012 verði að telja að ákvæði samkomulagsins um að tryggt sé að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats hafi verið uppfyllt, sbr. eftirfarandi forsendur dómsins: „*Getur þá ekki skipt máli sú viðbára hans í skýrslu fyrir dómi að hann hafi ekki lesið „smáa letur“ veðskuldabréfsins. Það var því á ábyrgð hans sjálfs hvort hann óskaði eftir að sjá greiðslumatið áður en hann veitti samþykki við veðsetningu fasteignar sinnar.*“

Varnaraðili telur að athugasemd sóknaraðila um að krafa bankans um tvo ábyrgðarmenn fari í bága við 1. gr. samkomulagsins sé algjörlega úr lausu lofti gripin þar sem ekkert komi fram í samkomulaginu þess efnis.

Jafnvel þó að nefndin telji að við útgáfu skuldabréfs X hafi ekki verið fyllilega gætt að ákvæðum samkomulagsins, bendir varnaraðili á að sú ástæða ein og sér geti ekki valdið ógildingu ábyrgðar sóknaraðila. Ekki sé að finna sérstakar ógildingarreglur í samkomulaginu. Það leiði ekki sjálfkrafa til ógildingar á sjálfskuldaábyrgð þó þeim skyldum sem leiði af samkomulaginu hafi ekki verið sinnt, sbr. dóm Hæstaréttar nr. 322/2013. Fullnægja þurfi ógildingarreglum samningalaga nr. 7/1936 en sóknaraðilar beri þær reglur ekki fyrir sig. Telur varnaraðila að það geti eitt og sér nægt til þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili bendir á lántaki og sóknaraðilar hafi undirritað fylgiskjal með skuldabréfinu sem um ræðir, það er lánsúmsókn, þann 22. september 2008. Kom þar fram að greiðslumat hafi verið framkvæmt og undirrituðum hafi verið kynnt niðurstaða þess í samræmi við það sem að neðan greinir.

Með undirritun sinni á skuldabréfið, sem og lánsúmsókn, hafi ábyrgðarmenn staðfest að hafa kynnt sér efni upplýsingabæklings varnaraðila um sjálfskuldaábyrgðir. Í bæklingnum hafi verið vísað til samkomulagsins og greint frá helstu atriðum þess. Þar hafi ábyrgðarmenn verið sérstaklega hvattir til að kynna sér greiðslugetu lántaka. Varnaraðili telur að þar sem ábyrgðarmenn hafi staðfest að hafa kynnt sér efni bæklingsins verði að leggja til grundvallar að þeim hafi verið kunnugt um að

greiðslumat hafi verið framkvæmt og hver niðurstaða þess hafi verið. Þar að auki hafi sóknaraðilar undirritað lánsúmsókn þar sem þeir staðfestu að þeim hafi verið kynnt niðurstaða greiðslumatsins. Verði því að leggja til grundvallar að sóknaraðilum hafi verið fullkunnugt um niðurstöðu greiðslumats lántaka og hafi ákvæðum samkomulagsins verið fylgt að öllu leyti.

Varnaraðili bendir jafnframt á að skuldabréfið hafi verið gefið út í september 2008 og hafi sóknaraðilar ekki gert athugasemdir við það fyrr en nú. Hafi sóknaraðilar sýnt af sér nokkuð tómlæti en tæp átta ár séu frá því að skuldabréfið var gefið út. Skilmálum skuldabréfsins hafi þar að auki verið breytt í þriggja. Sóknaraðilar hafi skrifað undir allar fyrrgreindar skilmálabreytingar ásamt lántaka. Við skilmálabreytingu þann 20.01.2012 hafi sóknaraðili A skrifað undir skilmálabreytinguna með fyrirvara og skrifuðu báðir sóknaraðilar skilmálabreytinguna þann 02.05.2013 með fyrirvara. Telur varnaraðili að sóknaraðilum hafi verið í lófa lagið að koma að athugasemdum fyrr.

Varnaraðili vísar á bug þeirri málsástæðu sóknaraðila að bankinn hafi sýnt af sér ámælisverða háttsemi og ekki sýnt af sér góða viðskiptahætti. Varnaraðili hafi leitað eftir að svara öllum fyrirspurnum sem borist hafi frá sóknaraðilum af fullum heilindum.

Varnaraðili hafnar því af framansögðu að fella skuli ábyrgðaryfirlýsingu sóknaraðila niður. Byggir bankinn kröfu sína á því að að reglum samkomulagsins um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi verið fylgt í hvívetna við lánveitingu til sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskurðarábyrgðar sóknaraðila sbr. skuldabréf X útgefið af C til forvera varnaraðila þann 25. september 2008.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna og var forveri varnaraðili eitt þessara aðildarfélaga. Bar forvera varnaraðila því að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu þegar leitað var eftir ábyrgðarmönnum til tryggingar umræddu skuldabréfi, sbr. dóm Hæstaréttar í máli 169/2012.

Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en 1.000.000 kr.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar er stofnað. Ákvæðið felur í sér að ábyrgðarmanni skal gefast færi á að kynna sér greiðslumatið.

Í 1. mgr. 4. gr. samkomulagsins er kveðið á um það að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar og með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt eru út í tengslum við afgreiðsluna.

Í 2. mgr. 4. gr. samkomulagsins ræðir um hvernig ábyrgðarmaður skal með undirritun sinni staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklingsins og staðfesta sérstaklega ef það á við að honum sé kunnugt um að ráðstafa eigi meira en helmingi lánsfjárhæðar til uppgreiðslu eldri lána.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti

ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Við undirritun sóknaraðila á umrædda lánsúmsókn krossuðu þau við þann valkost tengdan greiðslumatinu að „Greiðslumat hefur verið framkvæmt og undirrituðum hefur verið kynnt niðurstaða þess í samræmi við það sem að neðan greinir.“ Hins vegar var hvorki hakað við að greiðslumatið benti til að skuldari gæti eða gæti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Ekki verður byggt á einhliða yfirlýsingum sóknaraðila um að þessi merking skjalsins hafi verið gerð eftir á af varnaraðila. Eins og skjalið er sett upp verður ekki dregin önnur ályktun af því en sú, að fyrirbyggjandi greiðslumat hafi verið framkvæmt og kynnt fyrir sóknaraðilum. Vísan sóknaraðila til dóms Hæstaréttar í máli 127/2013 á því ekki við um mál þetta að því leyti að þar var talið ósannað að ábyrgðarmönnum hefði verið kynnt greiðslumat. Þá verður að byggja á undirritaðri yfirlýsingu þeirra um að þau hafi kynnt sér upplýsingabækling varnaraðila um sjálfskuldarábyrgðir.

Ekki var í lánsúmsókninni hakað við þann valkost að „*Ráðgert er að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán umsækjanda...*“ Hins vegar kemur þar glögglega fram undir formerkjum „Önnur ráðstöfun“ svofelld skýring „*Til gr. á eldra láni X og vanskil á kreditkortum*“. Geta sóknaraðilar í þessu ljósi ekki reist kröfu um ógildi skuldbindingar sinnar við að það hafi verið forsenda fyrir veitingu ábyrgðarinnar að ekki væri verið að greiða upp eldri lán.

Af gögnum málsins er ljóst að greiðslumat var framkvæmt á lántaka samkvæmt 3. gr. samkomulagsins. Lántaki veitti varnaraðila upplýsingar og gögn fyrir greiðslumatið og staðfesti að þær væru réttar. Sóknaraðili telur hins vegar að upplýsingar samkvæmt greiðslumatinu hafi verið rangar. Þar vísar sóknaraðili einkum til þess að upplýsingar um húsnæðiskostnað hafi verið rangar í greiðslumatinu. Þar sem engin gögn hafa verið lögð fram í málinu um húsnæðisaðstæður lántakans á þessum tíma, verður ekki talið að tekist hafi að færa sönnur á þessa málsástæðu sóknaraðila. Sóknaraðili vísar einnig til þess að hlutfall afborgana af skuldum hafi verið komið umfram eðlileg mörk hjá umræddum skuldara. Ekki fæst séð að varnaraðili hafi brotið gegn skuldbindingum sínum með því að vega saman í einu lagi fjárhæð áætlaðs framfærslukostnaðar og afborgana á móti fjárhæð mánaðarlegra tekna.

Það er óumdeilt í málinu að lántakinn hafi verið einstæð móðir með tvö börn við lántökuna. Samkvæmt ársskýrslu ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna fyrir árið 2008 var uppfært neysluviðmið fyrir heimili í þeirri stöðu kr. 100.600 í ágúst 2008. Í greiðslumati varnaraðila var hins vegar miðað við kr. 94.700 í áætlaðan framfærslukostnað. Þegar af þessari ástæðu virðist einsýnt að rétt niðurstaða greiðslumatsins var sú að lántakinn réði ekki við að greiða skuldbindingar sínar miðað við þessar forsendur. Skiptir þá ekki máli hvort húsnæðiskostnaður var ranglega eða réttilega tilgreindur sem 0 kr. eða hvort önnur atriði sem sóknaraðili hefur gert athugasemdir við voru rétt. Verður varnaraðili að bera hallann af því að hafa ekki kynnt sóknaraðilum neikvæða niðurstöðu greiðslumats og fá þá fram hverju það hefði breytt um afstöðu þeirra til ábyrgðarinnar.

Í ljósi alls framangreinds er fallist á kröfu sóknaraðila um ógildingu umræddrar sjálfskuldarábyrgðar þeirra, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerna.

Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki hefur samkvæmt samþykktum nefndarinnar enga heimild til að ákvarða sóknaraðilum málskostnað í málinu og verður og verður kröfum þeirra þar að lútandi því vísað frá, sbr. t.d. úrskurður nefndarinnar nr. 105/2013.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, A og B, á skuldabréfi X, útgefnu af C til FF, forvera F er ógild.

Kröfu sóknaraðila um málskostnað er vísað frá.

Reykjavík, 12. júní 2015.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Unnur Erla Jónsdóttir